

SOLVENCY II ÎNTRE IFRS 4 ȘI IFRS 17

Drd. Costin Andrei ISTRATE*

Academia de Studii Economice, București, România

Rezumat

Aplicarea începând din anul 2005 a Standardului de Raportare Financiară 4 – Contracte de asigurare (International Financial Reporting Standard 4-IFRS 4) a adus prin obiectivele sale, îmbunătățiri, clarificări, dar și cerințe privind prezentările financiare detaliate ale contractelor respective. Cu toate acestea, standardul respectiv a reprezentat doar o primă fază a unui proiect mai vast al abordării domeniului asigurărilor și prezentării în raportările financiare a contractelor de asigurare, fiind doar un standard interimar, care permitea societăților de asigurare un cadru nou, de calitate, al utilizării diferitelor practici de contabilitate specifice. Această aplicare, însoțită și de faptul că respectivul standard nu aborda aspectele legate de contabilizarea și prezentarea activelor financiare detinute și, respectiv, a datoriilor financiare emise de către asiguratorii, a făcut tot mai dificilă înțelegerea și compararea rezultatelor raportate de către societățile de asigurări, destinate diferiților utilizatori finali.

Pe de altă parte, aplicarea din anul 2016, ca prim an de raportare a Directivei Solvency II, de către piața europeană de asigurări, a determinat majoritatea jucătorilor acestei piețe să adopte măsuri suplimentare în legătură cu managementul activelor și pasivelor bilanțiere, cu riscurile asumate în eligibilitatea fondurilor proprii și, nu în ultimul rând, în politica de investiții.

În consecință, apariția în martie 2017 a noului Standard de Raportare Financiară 17 – Contracte de asigurare (*International Financial Reporting Standard 17-IFRS 17*), aplicabil începând cu 1 ianuarie 2021, aduce schimbări importante, noul standard propunându-și să trateze într-un mod unitar contractele de asigurare, indiferent de jurisdicțiile aplicabile, asigurând totodată utilizatorii situațiilor financiare de efectul pe care contractele în cauză îl au asupra calității și relevanței poziției și performanței financiare, precum și a fluxurilor de trezorerie.

* Autor de contact, Costin Istrate - costinandrei.istrate@gmail.com

Studiul de față își propune să analizeze, pe de o parte, modul în care noul IFRS 17 se armonizează cu modalitățile de evaluare și raportare impuse de Solvency II dar și tratamentul specific și măsurile preparatorii adoptate de către principalii jucători ai pieței europene de asigurări în această perioadă de tranziție în raportarea financiară din această industrie, pe de altă parte.

Cuvinte-cheie: IFRS 4, IFRS 17, Solvency II, diferențe între IFRS și Solvency II, IFRS versus Solvency II, impactul IFRS 17, comparații între IFRS 4 și IFRS 17.

Clasificare JEL: G22, M41, G28, G32.

Introducere

Cea mai importantă revoluție în industria asigurărilor a început în 1950, când autorii studiilor de specialitate au subliniat, în primul rând, principiile de potrivire a activelor la datorii și consistența evaluării pasivelor (Haynes & Kirton, 1952, Redington 1952 și Skerman 1973, 1984). Se consideră că studiile anterioare anului 1984 au precedat tehnicile actuale de evaluare, fiind totodată precursorii cadrului de solvabilitate (Hue și alții, 2019). Alte lucrări (Foroughi, 2012), oferă o analiză a modului în care recentele crize financiare au afectat deciziile de investiții în industria asigurărilor.

Regulamentul UE privind Solvency II, aplicat începând cu anul 2016, se bazează pe măsurarea riscului, pe o perioadă de un an, bazat pe o anumită probabilitate de pierdere. Prin urmare, cerința de capital de solvabilitate („SCR”) este calculată ca pierdere de 99,5 % într-o perioadă de un an. Unii autori consideră că această abordare pune mai multă presiune asupra volatilității pe termen scurt față de problemele care pot apărea pe termen lung. Chiar dacă unele efecte pro-ciclice pot fi reduse, fiind recunoscută importanța datoriilor pe termen lung, măsurile introduse de Solvency II sunt considerate mult prea rigide și prea prescriptive (Hue și alții, 2019). Cu toate acestea, evaluarea riscului și a solvabilității proprii („ORSA”), în conformitate cu Solvency II, lasă loc companiilor să utilizeze propriile lor analize personalizate, având opțiunea de a dezvolta modelări pe termen lung pentru a-și stabili strategia de investiții (Hue și alții, 2019).

Preocuparea pro-ciclicității, care ar putea fi furnizată de un cadru coerent pe piață, a fost evidențiată în legătură cu solvabilitatea asigurătorilor (Foroughi, 2012). Un posibil rezultat ar fi ca asigurătorii să vândă active cu risc mai mare pentru a finanța achizițiile de active cu risc mai mic. Unele strategii posibile de atenuare ar fi: 1) un sistem cu matrice multiplă și nu numai evaluarea pieței; 2) ipoteza eficientă a pieței, care nu poate fi confirmată în criza financiară; 3) mai multă flexibilitate a reglementării în timpul crizei financiare; 4) îndeplinirea cerinței de capital pentru o perioadă de timp consistentă (Foroughi, 2012).

Chiar dacă avantajele Solvabilității II sunt bine abordate (creând o imagine mai clară a sectorului asigurărilor europene), specialiștii din industrie își exprimă îngrijorarea cu privire la riscul ca această standardizare să nu ofere efecte egale pentru toate companiile de asigurări și introducerea unui cost suplimentar pentru industrie, care ar putea afecta prețurile (Hue și alții, 2019). Alte preocupări se referă la faptul că perspectiva investitorului nu este luată în considerare de sistemul Solvency II, generând mai multă confuzie în evaluarea performanțelor și a capacităților de plată a dividendelor (Watson, 2017). „Din păcate, pentru industria asigurărilor, proiectele Solvency II și IFRS se îndreaptă în direcții diferite pentru viitorul prevăzut și singure. În consecință, nu vor îndeplini cerințele investitorilor.” (Watson, 2017).

Din 1973 un efort consistent a fost făcut pentru dezvoltarea unui cadru financiar mai relevant, de înaltă calitate și totodată mai transparent, prin intermediul Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)¹. Primul standard specific pentru asigurări, IFRS 4: Contracte de asigurare, a fost emis în 2004. Înainte de acest IFRS, diferite metode și tratamente au fost utilizate de către majoritatea companiilor de asigurare, cele mai multe dintre ele pe baza unor reglementări naționale și în consecință, au condus la producerea de informații financiare greu de comparat și de înțeles. În 2002, IASB (*International Accounting Standard Board*, emitentul standardelor de contabilitate) a decis împărțirea proiectului aferent contractelor de asigurare în două faze. Faza a I-a avut ca scop definirea contractelor de asigurare, pentru a dezvolta un standard specific pentru asigurări (IFRS 4 Contracte de asigurare) și totodată asigurarea coerenței cu celelalte standarde (în principal cu IAS 39: Instrumente financiare: recunoaștere și măsurare și IAS 32 Instrumente financiare: Prezentare). Faza a II-a intrat într-o abordare mai sofisticată în ceea ce

¹ Denumite inițial I.A.S. – *International Accounting Standards* – standardele internaționale de contabilitate, transformate ulterior și treptat în IFRS.

privește recunoașterea, măsurarea și detalierea contractelor de asigurare (Abdallaha și alții, 2018) și în consecință, noile contracte de asigurare IFRS 17 au fost emise în 2017 și vor fi puse în aplicare cu 2021.

Conform cercetătorilor „...companiile care adoptă voluntar IFRS, raportează în mod mai conservator și experimentează mai puțin managementul veniturilor, având o relevanță mai mare a valorii”, comparativ cu cele care aplică sistemele GAAP locale (Barth și colab., 2008). Un studiu realizat în 15 țări ale U.E., care a evaluat impactul adoptării obligatorii a IFRS, consolidează impactul asupra gestionării reducerii câștigurilor și a calității crescute a acumulării (Chen et al. 2010). Alte consecințe ale perioadelor de adopție post-IFRS, sunt o mai mare netezire a câștigurilor și o calitate mai bună a prezentărilor, plus o reducere semnificativă a costului capitalului propriu (LI, 2010).

Criteriile care permit o reacție pozitivă pe piață la adoptarea IFRS sunt: rapoartele anuale care urmează să fie auditate de Big 4, locația geografică din țările preconizate să experimenteze o îmbunătățire mai mare a calității detalierei financiare, datorită IFRS, companiile operează într-un domeniu cu un nivel ridicat de aplicare a legii (Comprix și colab., 2003).

Un alt studiu privind industria europeană de asigurări a testat reacția investitorilor în această industrie la adoptarea IFRS în general, iar concluzia a fost că acest lucru este „pozitiv și semnificativ” (Abdallaha, Abdallaha et Salamaa, 2018). Cu toate acestea, „... investitorii firmelor de asigurări de non-viață reacționează mai pozitiv la evenimente care duc la adoptarea IFRS, în comparație cu cele ale firmelor de asigurări de viață, indicând importanța IFRS în obținerea unei mai mari transparențe unde nivelul asimetriei informaționale este ridicată. Cu toate acestea, reacția pozitivă nu este consecventă la toate evenimentele, ceea ce poate dezvălui o îngrijorare a investitorilor cu privire la dilema dacă beneficiile adoptării IFRS (adică comparabilitatea și transparența) depășesc costurile (adică creșterea comisioanelor de audit și/sau discreția managerială, Abdallaha, Abdallaha et Salamaa, 2018).

Perioada tranzitorie actuală de la IFRS 4 la IFRS 17 este provocatoare. IFRS 4 permite practicilor locale să acționeze și, drept urmare, impactul său a fost limitat, aducând o mai mare coerență și detaliere. IFRS 17 este mult mai „greu” și aduce un set important de modificări, prin urmare, acesta este considerat de unii ca fiind similar cu impactul regimului Solvency II. Experiență actuarială suplimentară, mai multă complexitate în cadrul funcției financiare, costuri de implementare incrementale, mai multă flexibilitate operațională sunt rezultatele preconizate ale implementării IFRS 17. Toate acestea „... ar putea fi în

detrimentul comparabilității generale a performanțelor financiare la diferite companii” (Graham Coutts, șeful Fitch Ratings).

Următoarele efecte preconizate ale adoptării IFRS 17 ar fi:

- în raportarea financiară: principiile de recunoaștere a profitului și un grad mai mare de detaliere;
- în legislația fiscală: se estimează că determinarea impozitului unui asigurător se va îndepărta de la o bază legală;
- în proiectarea produsului: modificări substanțiale în proiectarea produselor de asigurare, stabilirea primelor, oferta de polițe de asigurare și o mai bună înțelegere a riscurilor și incertitudinilor asociate cu liniile de afaceri sau portofoliile individuale;
- în managementul datelor și IT : regândirea modelelor actuariale, pregătirea profesională a personalului și eventual, recrutarea mai multor experți;
- în raportarea de reglementare: reevaluarea efectului de pârghie al modelelor de solvabilitate (ajustări pentru rata de actualizare, ajustarea de risc etc., Muller L., 2017).

1. Trecerea de la IFRS 4 la IFRS 17

Emis de către I.A.S.B. în martie 2004 ca și standard interimar, în premieră dedicat asigurărilor, IFRS 4 – Contracte de asigurare a trecut ulterior prin mai multe etape: modificarea domeniului de aplicare (modificarea contabilizării contractelor de garanție financiară, în august 2005), revizuirea îndrumărilor de aplicare (în decembrie 2005), precum și modificări aduse în legătură cu standardul IFRS 9 – Instrumente financiare (intrat în vigoare după data de 1 ianuarie 2018).

Obiectivul declarat al IFRS 4, ca și primă fază a interimatului acestui standard, s-a referit la modul de raportare financiară a contractelor de asigurare, având ca și domeniu de aplicare, pe de o parte, contractele de asigurare și reasigurare emise și detinute, iar, pe de altă parte, instrumentele financiare emise (care reprezintă caracteristica de participare discreționară – C.P.D., adică dreptul contractual de a primi, pe lângă beneficiile garantate și alte beneficii suplimentare).

Astfel, standardul permite sau impune separarea componentelor care aparțin de asigurarea propriu-zisă (care vor fi tratate în conformitate cu IFRS 4) de componentele care aparțin de partea de depozit a contractului (care vor fi tratate în conformitate cu IFRS 9). În acest sens, IFRS 4 impune în legătură cu instrumentele derivate incorporate: separarea acestor instrumente în contractul-gazdă, evaluarea acestora la valoarea justă și

inclusiunea respectivelor modificări ale valorii juste în profitul sau pierderea entității.

Noul standard IFRS 17, emis sub aceeași denumire – Contracte de asigurare – care va înlocui IFRS 4, urmând a intra în vigoare la data de 1 ianuarie 2021 (permițându-se însă și aplicarea ulterioară), are ca și obiectiv principal asigurarea furnizării de către companii a informațiilor relevante care să reprezinte exact contractele emise, astfel încât utilizatorii situațiilor financiare să poată evalua efectul pe care respectivele contracte de asigurare îl au asupra poziției financiare, a performanței financiare și a fluxurilor de trezorerie.

Referitor la domeniul de aplicare, IFRS 17 se aplică pentru contractele de asigurare și reasigurare emise, contractele de reasigurare deținute, precum și pentru contractele de investiții cu C.P.D. emise. Standardul nu se aplică însă pentru garanțiile producătorilor sau comercianților (tratate sub standardul IFRS 15 – Venituri din contractele cu clienții) sau pentru planurile de beneficii pentru angajați (aplicabile fiind standardele IAS 19 – Beneficiile angajaților, IFRS 2 – Plata pe baza de acțiuni și respectiv IAS 26 – Contabilizarea și raportarea planurilor de pensii).

Separarea componentelor dintr-un contract de asigurare sub tratamentul IFRS 17 presupune parcurgerea de către entitatea emitentă a următoarelor etape:

- aplicarea standardului IFRS 9 pentru a determina existența instrumentelor derivate incorporate în contractual de asigurare și care vor trebui să fie separate;
- separarea eventualei componente de investiții existentă în contractul de asigurare – gazda, dacă acea componentă este distinctă;
- separarea de contractul de asigurare – gazdă a oricărei promisiuni de a transfera către client bunuri sau servicii distincte care nu sunt servicii de asigurare (care se vor trata în mod separat în conformitate cu standardul IFRS 15).
- în final, să aplice standardul IFRS 17 tuturor componentelor rămase ale contractului de asigurare – gazdă.

În consecință, analiza comparativă a celor două standarde poate fi sintetizată după cum urmează:

Tabel nr. 1. Analiza comparativă a principalelor prevederi aferente standardelor referitoare la contractele de asigurare.

	Standarde - Contracte de asigurare	
	IFRS 4	IFRS 17
Emitere	2004	2021
Obiective	standardizarea modului de raportare financiară a contractelor de asigurare	furnizarea informațiilor relevante aferente tipurilor de contractele
		evaluarea superioară a utilizatorilor, a efectelor contractelor de asigurare asupra situațiilor financiare
Domeniu de aplicare	contractele de asigurare și reasigurare emise și deținute instrumentele financiare emise cu C.P.D.	contractele de asigurare și reasigurare emise
		contractele de reasigurare deținute
Separarea componentelor	de depozit (IFRS 9)	instrumente derivate (IFRS 9)
		componente de investiții
	de asigurare (IFRS 4)	promisiunile de transfer (IFRS 15)
		tratamentul componentelor rămase (IFRS 17)

Sursa: analiză proprie autor

Revenind la standardul IFRS 4, acesta a adus ca noutate la data adoptării, efectuarea testului de adecvare a datoriei, ca și parte esențială a recunoașterii și evaluării datoriilor societăților de asigurare. Testul de adecvare a datoriei a fost definit ca fiind evaluarea necesității ca valoarea contabilă a unei datorii asociate contractelor de asigurare să fie mărită (sau

costurile de achiziție și imobilizările necorporale să fie scăzute) în baza unei analize a fluxurilor de trezorerie viitoare.

Efectuarea acestui test presupunea următoarele principii de aplicare:

- evaluarea la finalul perioadei de raportare dacă datoriile aferente contractelor sunt adecvate, prin estimari curente ale fluxurilor de trezorerie viitoare;
- dacă valoarea contabilă a datoriilor asociate minus costuri de achiziție amânate minus imobilizări necorporale, este inadecvată, diferența se recunoaște în profit/pierdere.

Trebuie menționată însă influența și modificările aduse IFRS 4 prin adoptarea, după data de 1 ianuarie 2018, a standardului IFRS 9 - Instrumente financiare, care a permis însă, fără să impună – ca și derogare temporară - aplicarea standardului IAS 39 (vechiul standard referitor la instrumente financiare – recunoaștere și evaluare) până la data de 1 ianuarie 2021 (similară cu data de intrare în vigoare a noului IFRS 17).

În consecință, adoptarea noului standard IFRS 9 a influențat regulile de aplicare și evaluare a componentei de depozit (definite ca și componenta contractuală care nu este contabilizată ca instrument derivat în conformitate cu IFRS 9 și care ar intra sub incidența IFRS 9 dacă ar fi un instrument separat), precum și a caracteristicii de participare discreționară (definite ca și un drept contractual de a primi pe lângă beneficiile garantate, beneficii suplimentare, bazate pe performanța, rentabilitati, profitul sau pierderea companiei). Regulile de aplicare și de recunoaștere în cazul caracteristicii de participare discreționară sunt prezentate după cum urmează:

Tabel nr. 2. Situație comparativă privind evaluarea caracteristicii de participare discreționară

IFRS 4 - CARACTERISTICA DE PARTICIPARE DISCREȚIONARĂ	
În contractele de asigurare	În instrumentele financiare
- identifică/separă caracteristica de participare discreționară	- dacă clasifică acesta ca datorie, aplică TAD
- identifică element garantat (poate/nu este obligat să recunoască); se clasifică ca datorie/componentă a capitalurilor proprii	- dacă clasifică acestA ca și componentă separată de capitaluri proprii, datoria nu trebuie să fie mai mică decât valoarea rezultată din aplicarea IFRS 9 pentru elementul garantat
- aplică IFRS 9 pentru instrumentul derivat incorporat	

De asemenea, ca și regulă privind reclasificarea activelor financiare, în momentul când se modifică politicile contabile privind datoriile asociate contractului de asigurare, se permite dar nu se impune să se reclasifice activele financiare, în vederea evaluării la valoarea justă prin profit sau pierdere.

Din acest punct de vedere, noul standard IFRS 17 aduce ca și caracteristici noi, principale ale unui contract de asigurare, faptul că acesta combină caracteristicile unui instrument financiar cu ale unui contract de servicii, impunând prezentarea a rezultatelor serviciilor de asigurare în mod separat de veniturile și cheltuielile financiare aferente asigurărilor. Aceste caracteristici au fost transpuse și în cadrul principiilor de aplicare a standardului IFRS 17, impunând sau recomandând următoarele reguli:

- separarea de contractele de asigurare a:
 - o instrumentelor derivate incorporate specificate;
 - o componentelor de investiții directe;
 - o obligațiilor de executare distincte.
- prezentarea separată a:
 - o veniturilor din asigurări;
 - o cheltuielilor cu serviciile de asigurare;
 - o cheltuielilor financiare aferente asigurărilor.
- din evaluările efectuate să rezulte:
 - o evaluarea datoriei aferentă obligației rămase de executat, conform IFRS 15 – Venituri din contractele cu clienții;
 - o evaluarea datoriei pentru despăgubirile suportate, conform IAS 37 – Provizioane, datorii contingente și active contingente.

Alte caracteristici transpuse la nivel de principii privind aplicarea IFRS 17 sunt următoarele:

- combinarea evaluării actuale a fluxurilor de trezorerie viitoare cu recunoașterea profitului pe parcursul perioadei în care sunt furnizate serviciile; astfel, companiile de asigurări vor recunoaște și evalua totodată grupurile de contracte de asigurare la o valoare actualizată ajustată pentru riscul fluxurilor de trezorerie viitoare, bazate pe toate informațiile disponibile și observabile, determinând astfel o creștere a datoriilor și o scădere a activului bilanțier;
- profiturile sau pierderile vor fi recunoscute pe parcursul perioadei contractuale și totodată pe măsura ce se iese de sub incidența riscurilor.

În acest sens, societățile de asigurări vor trebui să stabilească nivelul de agregare al contractelor de asigurări, prin parcurgerea următoarelor etape:

- identificarea portofoliilor de contracte de asigurare;

- impartirea portofoliului de contracte de asigurare emise în cel puțin:
 - o un grup de contracte care sunt cu titlu oneros la recunoașterea inițială;
 - o un grup de contracte care la recunoașterea inițială nu au probabilitate semnificativă de a deveni ulterior cu titlu oneros;
 - o un grup format din contractele rămase în portofoliu.

Se remarcă astfel prima diferență și totodată îmbunătățire a standardului referitor la contractele de asigurare, prin creșterea gradului de detaliere a analizării contractelor respective, prin stabilirea și împărțirea acestora în portofolii de contracte de asigurare. În vederea îndeplinirii acestei cerințe, entitățile din domeniul asigurărilor vor aplica următoarele reguli privind recunoașterea contractelor și a efectelor financiare generate de către acestea:

- să recunoască un grup de contracte de asigurare pe care le emite de la prima din următoarele:
 - o începutul perioadei de acoperire
 - o data de la care devine scadența prima plată a unui client din grup
 - o data de la care GCA devine cu titlu oneros
- să recunoască un activ sau o datorie pentru orice fluxuri de trezorerie aferente achiziției de asigurări;
- să includă numai contracte de asigurare emise până la finalul perioadei de raportare.

Astfel, în cazul evaluării la recunoașterea inițială, societatea de asigurări trebuie să evalueze grupurile de contracte de asigurare la valoarea totală a:

- fluxurilor de trezorerie de executare (estimări și ajustări a riscurilor financiare și nefinanciare);
- marjei de serviciu contractuală (definită ca o componentă a activului sau datoriei pentru grupurile de contracte de asigurare, care reprezintă profitul neîncasat pe care entitatea îl va recunoaște pe măsură ce furnizează servicii în viitor); cu alte cuvinte, marja respectivă reprezintă profitul din grupul de contracte de asigurare care nu a fost încă recunoscut în profit sau pierdere deoarece de referă la serviciul viitor care va fi furnizat conform contractelor din grup.

Evaluarea ulterioară a valorii contabile a unui grup de contracte de asigurare, se efectuează la finalul perioadei de raportare prin calcularea sumei dintre:

- datoria pentru acoperirea rămasă (fluxurile de trezorerie de executare aferente serviciilor viitoare și marja de serviciu contractuală a grupului la acea dată)

și

- datoria pentru despăgubirile suportate (fluxurile de trezorerie de executare aferente serviciilor anterioare alocate grupului la acea dată).

În plus, entitatea trebuie să recunoască venituri și cheltuieli pentru anumite modificări în valoarea contabilă a datoriei, după cum este prezentat în continuare:

Tabel nr. 3 Recunoașterea veniturilor și cheltuielilor pentru modificările valorii contabile a datoriei conform IFRS 17.

RECUNOAȘTERE VENITURI/CHELTUIELI PENTRU MODIFICĂRI în VALOAREA CONTABILĂ A DATORIEI:	
pentru acoperirea ramasa:	pentru despăgubirile suportate:
- venituri din asigurări - pentru reducerea datoriei pentru acoperirea ramasa ca urmare a serviciilor furnizate în decursul perioadei	- cheltuieli cu serviciile de asigurare - pentru creșterea datoriei ca urmare a despăgubirilor și cheltuielilor suportate în decursul perioadei, excluzând componentele de investiții
- cheltuieli cu serviciile de asigurare - pentru pierderile aferente GC cu titlu oneros și pentru reluarile unor astfel de pierderi	- cheltuieli cu serviciile de asigurare - pentru orice modificări ulterioare în fluxurile de trezorerie de executare aferente despăgubirilor suportate și cheltuielilor suportate
- venituri sau cheltuieli financiare aferente asigurărilor - pentru efectul valorii-timp a banilor și efectul riscului financiar	

De asemenea, în cadrul abordării bazate pe alocarea primei de asigurare, evaluarea datoriei pentru acoperirea ramasa se efectuează la valoarea contabilă după cum urmează:

Tabel nr. 4 Evaluarea datoriei pentru acoperirea ramasa, conform IFRS 17.

EVALUAREA DATORIEI PENTRU ACOPERIREA RĂMASĂ			
la recunoașterea inițială:		la finalul fiecărei perioade de raportare ulterioare:	
(+)	primele	(+)	valoarea contabilă la începutul perioadei de

			raportare
(-)	fluxuri de trezorerie aferente achiziției de asigurări	(+)	orice sume legate de amortizarea fluxurilor de trezorerie viitoare aferente achiziției de asigurări recunoscute drept cheltuiala în perioada de raportare
(+)/(-)	orice valoare care rezulta din derecunoașterea la acea data a activului/datoriei recunoscute aferente achiziției de asigurări	(+)	orice ajustare la o componenta de finanțare
		(-)	suma recunoscuta drept venituri din asigurări pentru acoperirea furnizata în acea perioada
		(-)	orice componenta de investiții platita

În consecință, se remarcă importanța unei estimări cât mai corecte și exacte a fluxurilor de trezorerie viitoare, iar în acest sens standardul IFRS 17 impune următoarele reguli:

- includerea în evaluarea unui grup de contracte de asigurare a tuturor fluxurilor de trezorerie care se încadrează în limitele fiecărui contract din grup;
- înglobarea imparțială a tuturor informațiilor rezonabile și a demonstrațiilor disponibile, fără costuri sau eforturi nejustificate cu privire la valoarea, plasarea în timp și incertitudinea fluxurilor respective, prin estimarea valorii preconizate (media ponderată prin probabilități) a întregii game de rezultate posibile;
- reflectarea perspectivei entității (consecventă cu prețurile de piață).

2. Armonizarea IFRS 17 cu Solvency II

Regimul de solvabilitate actual, Solvency II, implementat în Uniunea Europeană prin adoptarea celor două Directive, 2009/138/EC și respectiv 2014/51/EU, începând cu anul 2016, ca și prim an de raportare, a stabilit noi standarde privind managementul riscurilor și al investițiilor, în legătură cu tarifarea contractelor de asigurare dar și a profitabilității acestora. Clasificarea fondurilor proprii (de bază, auxiliare și surplus) și corelarea acestora cu cerințele de capital, pe de o parte, și cu riscurile asumate în contractele de asigurare, pe de altă parte, a constituit un obiectiv

foarte important la nivelul societăților de asigurare, în vederea asigurării unui echilibru financiar optim. Astfel, direcțiile principale stabilite de regimul Solvency II au acoperit următoarele arii: 1) evaluarea și gestionarea activelor și pasivelor bilanțiere, 2) calculul și înregistrarea rezervelor tehnice, 3) determinarea, clasificarea și eligibilitatea fondurilor proprii, 4) politica de investiții.

Trebuie menționat faptul că, referitor la evaluarea elementelor bilanțiere de activ și pasiv, Solvency II impune înregistrarea acestora la valoarea justă menționată și în cadrul standardelor de raportare financiară, în sensul că aceasta se va efectua la valoarea la care ar putea fi tranzacționate/transferate/decontate elementele aferente, între părți interesate, de bunăvoie și în cunoștință de cauză, în condiții obiective și normale de concurență.

De asemenea, trebuie menționată și componența fondurilor proprii:

- fonduri proprii de bază (FPB) – compuse din excedentul activelor față de pasive și din pasivele subordonate;
- fonduri proprii auxiliare (FPA) – compuse din capitalul social, garanții și angajamentele legale obligatorii;
- fonduri surplus (FSP) – profituri acumulate pentru clienți și beneficiari, în condițiile în care componenta fondurilor proprii exclude fondurile surplus.

Totodată trebuie ținut cont și de rangurile acordate fondurilor proprii:

- fonduri de rang 1 (R1) – formate din FPB și FSP disponibile și prioritare;
- fonduri de rang 2 (R2) – formate din FPB și FPA prioritare cu scadență;
- fonduri de rang 3 (R3) – restul fondurilor,

această clasificare influențând indirect și politica de investiții financiare ale companiilor de asigurări, precum și un management al acestor fonduri dependent de cerința de solvabilitate, având în vedere condiția de determinare a cerinței de capital minim.

Un alt capitol important al Solvency II se referă la modulele de risc luate în calcul în vederea determinării cerinței de capital de solvabilitate. În acest sens, repartizarea acestor riscuri asupra elementelor bilanțiere ale unei companii de asigurări, precum și stabilirea sursei fondurilor proprii, poate oferi o imagine completă a cadrului necesar unei gestionari optime a activelor și pasivelor bilanțiere, influența acestor riscuri fiind următoarea:

- riscurile de piață și contrapartidă acționează de regulă asupra investițiilor financiare din activ, influențând indirect capitalul social și profiturile acumulate, care constituie la randul lor sursa fondurilor auxiliare și surplus luate în calculul SCR, conform Solvency II;

- riscurile de subscriere, contrapartidă și cele operaționale, care acționează de regulă asupra creanțelor și rezervelor aferente reasigurărilor din activ, influențând indirect provizioanele din asigurări, rezervele tehnice și datoriile din reasigurări și care constituie la randul lor sursa fondurilor de baza luate în calculul MCR, conform Solvency II.

O analiză a legăturilor dintre standardul IFRS 17 și regimul de solvabilitate Solvency II, poate avea ca și punct de plecare tocmai tratamentul aferent riscurilor asumate în baza contractelor de asigurare emise. În acest sens, IFRS 17 impune în general prezentări detaliate (având însă în subsidiar analizele aferente) după cum urmează:

- prezentarea informațiilor despre concentrările de risc, inclusiv o descriere a modului în care acestea sunt determinate, precum și a caracteristicii comune acestor riscuri (tip eveniment asigurat, moneda, zona);
- efectuarea unei analize a sensibilității care să prezinte modul în care profitul sau pierderea și totodată capitalurile proprii ar fi fost afectate de modificările în expunerile la riscuri posibile la finalul perioadei de raportare, atât pentru riscul de asigurare cât și pentru fiecare tip de risc de piață;
- prezentarea cererilor de despăgubire reale în comparație cu estimările anterioare la valoarea neactualizată a cererilor de despăgubire;
- prezentarea expunerii maxime a entității la riscul de credit la finalul perioadei de raportare;
- prezentarea descrierii a modului în care entitatea gestionează riscul de lichiditate.

În încheiere, trebuie menționată și baza pentru concluzii redactată de către Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate, în legătură cu analizarea reglementărilor existente folosite de asigurători, în sensul în care acestea ar putea constitui baza dispozițiilor prevăzute de IFRS 17 în scopul raportării financiare. Astfel, deși prevederile Solvency II prevăd o evaluare consecventă cu condițiile de piață curente și implicit cu prevederile IFRS 17, acestea sunt concentrate pe poziția de solvabilitate a entităților și nu pe raportarea performanțelor financiare de-a lungul timpului (implementată de către IFRS 17 prin marja de serviciu contractuală).

3. IFRS 4 – Solvency II – IFRS 17. Analiza situației actuale

În vederea analizării situației actuale aferente implementării de către asigurătorii europeni a noului standard IFRS 17, în condițiile adoptării regimului Solvency începând cu anul 2016 și al tratamentului contabil, de

raportare financiară a standardului existent, IFRS 4, s-a procedat la selectarea celor mai mari asigurători europeni după valoarea activelor deținute la finalul anului 2018:

Tabel nr. 6 Topul asigurătorilor europeni după valoarea activelor (sume în miliarde USD)

Top asiguratori europeni	2018
Allianz SE (Germany)	1,095.78
Axa (France)	1,069.18
Prudential plc (UK)	664.56
Legal & General Group plc (UK)	651.57
Assicurazioni Generali SPA (Italy)	608.27

Conform informațiilor colectate din situațiile financiare publicate pentru exercițiul financiar aferent anului 2018, măsurile și preocupările respectivelor companii cu privire la adoptarea standardului IFRS 17 sunt următoarele:

- Allianz SE (Germany) – n/a;
- Axa (France)
 - integrarea în activitățile anuale ale Comitetului de audit a revizuirii IFRS 17 și a impactului așteptat;
 - societatea consideră faptul că adoptarea IFRS 17 poate afecta într-un mod semnificativ tratamentul contabil aplicabil obligațiilor față de clienți;
 - societatea este eligibilă pentru exceptarea de la aplicarea standardului IFRS 9, până la data implementării IFRS 17 (1 ianuarie 2021), sub rezerva amânării acestei date de către I.A.S.B. și U.E. până la data de 1 ianuarie 2022;
 - implementarea standardelor menționate în cadrul grupului se află în progres, managementul companiei evaluând impactul adoptării acestora.
- Prudential plc (UK)
 - IFRS 17 este de așteptat să modifice periodicitatea recunoașterii profitului conform IFRS;
 - Implementarea standardului va aduce schimbări în sistemele IT, actuarial și financiar și, de asemenea, va avea impact și asupra cheltuielilor companiei;

- Grupul revizuieste în prezent cerințele complexe ale standardului și ia în considerare potențialul impact al adoptării.
 - Grupul îndeplinește criteriile de eligibilitate pentru excepția temporară sub IFRS 4, în legătură cu adoptarea IFRS 9 și, ca urmare, a amânat adoptarea IFRS 9;
 - Grupul a evaluat impactul IFRS 9 și totodată implementarea acestui standard în strânsă legătură cu IFRS 17;
 - Grupul a inițiat un program de implementare a standardelor IFRS 17 și IFRS 9, responsabil pentru stabilirea politicilor contabile și dezvoltarea de aplicații metodologice, stabilirea de procese și controale, obținerea de date și implementarea schimbărilor în sistemele actuariale și financiare;
 - Grupul va emite situații financiare conform cu IFRS, ca și situații financiare interimare până la data adoptării IFRS 17.
- Legal & General Group plc (UK)
- Comitetul de audit ia în considerare, în mod regulat, progresul proiectelor de implementare a noilor standarde, în special IFRS 17, și hotărârile-cheie referitoare la punerea în aplicare a acestora, inclusiv cele așteptate în legătură cu impactul asupra rezultatelor și abordarea divulgărilor tranzitorii;
 - Grupul a mobilizat un proiect pentru a evalua implicațiile financiare și operaționale ale standardului, iar activitatea va continua pe tot parcursul anului 2019, pentru a asigura conformitatea tehnică și pentru a dezvolta capacitatea de sistem necesară pentru a implementa standardul.
- Assicurazioni Generali SPA (Italy)
- Grupul a dezvoltat și implementat programul „Finance NEXT” (Navigând către o Transformare de Excelență) cu obiectivul de a coordona în mod optim planurile de implementare a noilor standarde IFRS (IFRS 9 pentru investiții și IFRS 17 pentru contractele de asigurare) și de a intensifica procesele de raportare în linie cu noile termene de reglementare; aceasta va permite grupului să gestioneze într-o manieră integrată noile obligații de reglementare care vor avea un impact mare în viitor.
 - În anul 2019 au fost organizate sesiuni de analiză privind impactul adoptării în viitor a standardelor IFRS 9 și IFRS 17 asupra sectorului de asigurări (Insurtech);
 - Grupul se așteaptă ca impactul adoptării IFRS 17 (împreună cu IFRS 9) să fie materializat, în special în legătură cu clasificarea și măsurarea instrumentelor financiare.

În cazul pieței românești de asigurări, ultimele date publicate de către EIOPA² pentru trimestrul II al anului trecut, referitoare la elementele bilanțiere ale companiilor de profil, au arătat o concentrare de aproximativ 52% a investițiilor (altele decât cele aferente contractelor de tip unit-linked) în activul bilanțier, în similitudine și concordantă cu rezervele tehnice aferente din pasivul bilanțier, sumarizarea datelor bilanțiere fiind prezentată în continuare:

Tabel nr. 7. Sumele cumulate aferente posturilor bilanțiere raportate de către companiile românești, conform EIOPA.

	<i>mil. Euro</i>
Bilanț Romania EIOPA	2019 Q3
Investiții (altele decât unit-linked)	2.418,12
Active deținute pentru contracte unit-linked	764,87
Recuperări și creanțe din reasigurări	806,76
Disponibil în conturi bancare	247,44
Alte active	409,76
Total activ	4.646,95
Rezerve tehnice (cu excepția unit-linked)	2.079,37
Rezerve tehnice pentru contractele cu unit-linked	750,23
Depozite de la reasiguratori	189,66
Datorii de reasigurare	164,51
Excesul activelor față de pasive	1.061,77
Alte pasive	401,41
Total pasiv	4.646,95

Pe de altă parte, datele raportate de către aceleași companii pentru nivelul și rata de solvabilitate în conformitate cu Solvency II sunt următoarele:

² https://www.eiopa.europa.eu/tools-and-data/insurance-statistics_en

Tabel nr. 8. Datele raportate în conformitate cu Solvency II de către societățile românești de asigurări pentru trimestrul III al anului 2019.

Solvency II Romania EIOPA	<i>mil. Euro</i>	Ratio
Total fonduri proprii disponibile - SCR	1.127,26	-
Total fonduri proprii eligibile - SCR	1.121,05	1,72
SCR	628,50	
Total fonduri proprii disponibile - MCR	1.110,20	-
Total fonduri proprii eligibile - MCR	1.052,01	3,94
MCR	263,00	

În urma publicării unor informații cu scop special pentru anul 2011 (în vederea reconcilierii bilanțurilor statutare – conforme cu Ordinul 3129/2005, cu respectivele informații – conforme cu IFRS), într-o analiză proprie a ajustărilor efectuate de către primele cinci societăți dintr-un grup pilot de companii românești de asigurări, au rezultat următoarele diferențe de retratare:

Tabel nr. 9. Ajustările bilanțiere efectuate de către grupul-pilot de companii de asigurări românești în anul 2011 (milioane lei).

ELEMENT BILANȚIER	STATUTAR	IFRS	DIFERENTE	MOTIV	VARIATIE
TITLURI SOCIETATI AFILIAATE	3	19	16	IAS 39	533%
OBLIGAȚIUNI	353	329	-24	IFRS 9	-7%
REZERVE CEDATE în REASIGURARE	243	183	-60	IFRS 4	-25%
CREANTE	443	369	-74	IFRS 1	-17%
CONTURI BANCARE	21	44	23	IFRS 1	110%
DEPOZITE BANCARE	40	20	-20	IFRS 1	-50%
ALTE ACTIVE	343	339	-4	-	-1%

TOTAL ACTIV	1.446	1.303	-143	-	-10%
CAPITAL SOCIAL	182	200	18	IAS 29	10%
PRIME DE CAPITAL	86	170	84	IAS 29	98%
REZULTAT REPORTAT (din retratare)	-95	-350	-255	IFRS 1	268%
REZERVA DE DAUNE	494	539	45	IFRS 4	9%
REZERVA DE CATASTROFA	17	0	-17	IFRS 4	-100%
ALTE PASIVE	762	744	-18	-	-2%
TOTAL PASIV	1.446	1.303	-143	-	-10%

În urma extinderii acestei analize la întregul grup-pilot (Istrate, Badea, 2015), a rezultat o ajustare medie a activelor și pasivelor bilanțiere determinate conform Ordinului 3129/2005, de -3,97%.

Revenind la situația actuală, reprezentată de bilanțul companiilor românești la luna Septembrie 2019, se remarcă echilibrul aproape perfect între, pe de o parte, investițiile – altele decât unit-linked și respectiv, în mod separat, activele deținute pentru contractele unit-linked (ambele poziții în activul companiilor, în sumă totală de 3.182,99 mil. lei) și, pe de altă parte, pasivele aferente, reprezentate de rezervele tehnice constituite în baza efectelor activelor menționate anterior (în sumă totală de 2.829,60 mil. lei). Trebuie menționat și faptul că respectivele poziții bilanțiere dețin o pondere majoritară, de peste 60% din activul și respectiv pasivul bilanțier, ceea ce poate conduce la un risc semnificativ în legătură cu posibilele ajustări de retratare în cazul adoptării IFRS 17. Un alt argument calitativ (prin aplicarea principiilor și regulilor aferente, împreună cu alte două standarde: IFRS 15 și IAS 37) se referă la faptul că noul standard IFRS 17 va determina o creștere a rezervelor tehnice din pasiv, concomitent cu reducerea activelor pentru investiții din activ (de altfel, cele două posturi bilanțiere prezintă un ușor dezechilibru: activele reprezintă 68,50% din activ, în timp ce rezervele tehnice aferente reprezintă 60,89% din pasiv).

Estimarea eventualelor ajustări se poate efectua prin:

- evaluarea internă a activelor financiare (după ce, în prealabil, au fost separate de componenta de asigurare);
- evaluarea fluxurilor viitoare de trezorerie viitoare pe care aceste active le vor genera (în baza contractelor încheiate sau în baza estimărilor de pe

piețele financiare, în funcție de categoria de risc în care acestea sunt cuprinse);

- reevaluarea rezervelor tehnice aferente, în baza datelor obținute ca urmare a evaluărilor menționate anterior.

Pe de altă parte, se remarcă suma aferentă excesului activelor față de pasive, în sumă de 1.061,77 mil. lei, reprezentată în general de capitalul propriu, aflată la un nivel aproape similar cu nivelurile proprii eligibile pentru SCR și MCR, în conformitate cu Solvency II. Totuși, IFRS 17 nu influențează în mod direct această componentă bilanțieră, mai mult, respectivul excedent este încadrat în categoria fondurilor proprii de bază în calculul Solvency II, în timp ce profiturile acumulate pentru clienți și beneficiari (reflectede în bilanțurile contabile prin ecuația bilanțieră „active – investiții financiare = rezerve tehnice”) sunt încadrate în categoria fondurilor surplus.

4. Concluzii

Remarcile inițiale ce rezultă în urma analizării comparative dintre cele două standarde, IFRS 4 și IFRS 17 sunt următoarele:

- detalierea generală și punctarea calitativă în noul standard a prevederilor standardului IFRS 4, remarcându-se clarificarea majorității aspectelor menționate în vechiul standard;

- accentuarea importanței separării altor componente contractuale atașate contractelor de asigurare, astfel încât să se permită utilizatorilor să evalueze mult mai ușor componentele diferite ale contractelor emise și totodată a efectelor acestor componente asupra situațiilor financiare ale emitentului;

- tratamentul diferit al altor componente contractuale, altele decât cele referitoare la asigurări.

Noul standard IFRS 17 propune o abordare mult mai detaliată a contractelor de asigurare, concomitent cu o separare mult mai atentă a componentelor contractuale, care pot însoți contractele clasice de asigurare. Totodată, IFRS 17 grupează contractele de asigurare în grupuri, bazate pe portofolii de asigurare, insistând pe evaluarea fluxurilor de trezorerie viitoare generate de către aceste contracte.

Efectele posibile asupra pieței românești de asigurări ale aplicării IFRS 17, concomitent cu raportarea în conformitate cu Solvency II, se pot concretiza într-o evaluare mult mai atentă a activelor și investițiilor financiare, în special a activelor aferente contractelor de tip unit-linked, în concordanță cu creșterea rezervelor tehnice aferente, datorită reevaluării

fluxurilor de trezorerie viitoare generate, aceasta retratare urmând a avea consecințe posibile și asupra datelor raportate conform Solvency II.

În concluzie, reglementările Solvency II se concentrează pe solvabilitatea asigurătorilor, determinând adoptarea deciziilor de către terți într-un mod strict legat de capacitatea entităților respective de a fi solvabile, în timp ce deciziile adoptate în baza informațiilor furnizate de către standardul IFRS 17 se bazează pe considerente legate de raportarea profiturilor sau pierderilor în perioade de timp adecvate.

Bibliografie

- [1] Abdallaha A.N, Abdallahb W., and Salamaa F. (2018), The Market Reaction to the Adoption of IFRS în the European Insurance Industry, *The Geneva Papers*, vol. 43, (653–703) The Geneva Association 1018-5895/18 www.genevaassociation.org
- [2] Barth M., Lansman W., Lang M. (2008), International Accounting Standards and Accounting Quality, *Journal of Accounting Research*, <https://doi.org/10.1111/j.1475-679X.2008.00287.x>
- [3] Chen, H., Tang, Q., Jiang, Y. and Lin, Z. (2010), The role of International Financial Reporting Standards în accounting quality: evidence from the European Union, *Journal of International Financial Management and Accounting* 21(3): 220–278.
- [4] Comprix, J., Muller, K. and Stanford-Harris, M. (2003), *Economic consequences from mandatory adoption of IASB standards în the European Union*, Arizona State University, Working Paper unpublished
- [5] Duțescu, A., 2019, *Financial Accounting. An IFRS Perspective in Romania*, ISBN 978-3-030-29485-4, Available through: <https://www.springer.com/gp/book/9783030294847>
- [6] Foroughi, K. (2012), Market-consistent valuations and Solvency II : implications of the recent financial crisis, *British Actuarial Journal*, 17, part 1, 18–65, doi: 10.1017/S1357321712000025
- [7] Haynes, A.T. & Kirton, R.J. (1951-1953), *The financial structure of a life office*, Transactions of the Faculty of Actuaries. Page 141–218. [RKN: 30898].
- [8] Hue B., Jinks A., Spain J., Bora M., and Siew S. (2019), Investment risk for long-term investors: risk measurement approaches.

- Considerations for pension funds and insurers, *British Actuarial Journal* (2019), Vol. 24, e16, pp. 1–52
doi:10.1017/S1357321719000102
- [9] Istrate, C. and Badea D. (2015), The importance of the transition to IFRS for insurance companies în Romania, *Theoretical and Applied Economics*, vol. 0, Special(I), pages 9-21.
- [10] Li, S. (2010), Does mandatory adoption of International Financial Reporting Standards în the European Union reduce the cost of equity capital?, *The Accounting Review* 85(2): 607–636.
- [11] Muller L. (2017), *Embarking on IFRS 17 journey*, Technical Advisory Group, Absa, (www.accountacysa.org.za)
- [12] Redington, F.M. (1952), Review of the principles of life-office valuations, *Journal of the Institute of Actuaries*, 78(3), 286–340.
- [13] Skerman, R. (1973), The work of a life office actuary în the united kingdom: recent developments and a look into the future, *Journal of the Institute of Actuaries*, 100, 35 –69. doi: 10.1017/S0020268100017443
- [14] Skerman, R.S. (1984), *The responsibility of the actuary for the adequacy of life insurance reserves*, 22nd International Congress of Actuaries (TICA), Page 49–59. Sydney, Australia.
- [15] Watson W., T. (2017), Complex Solvency II Reporting Puts Off Insurer Investors, *Insurance Journal*; San Diego, USA.
- [16] IFRS 17 Insurance Contracts, 2017 IFRS Foundation.
- [17] Standardele IFRS, 2017, Fundația IFRS.

Site-uri

- [18] European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA), https://www.eiopa.europa.eu/reports_en.
- [19] Assicurazioni Generali S.p.A., <https://www.generali.com/info/download-center/results>.
- [20] AXA Group, <https://www.axa.com/en/newsroom/publications>.
- [21] Prudential plc, <https://www.prudentialplc.com/investors>.
- [22] Legal & General Group Plc, www.legalandgeneralgroup.com/investors.